

LGBTİ+ Hakları

Alanında Çalışan

Avukatlar için

Kontrol Listesi

S P O D

LGBTİ+ Hakları Alanında Çalışan Avukatlar için Kontrol Listesi

LGBTİ+'ların adalete erişimiyle ilgili yapılan izleme çalışmalarında ortaya çıkan sonuçlar; öznelerin kolluk kuvvetleri ve/veya yargı mensuplarının ayrımcılık ve damgalamaya maruz kalacakları, yargılama sürecinin ifşa olmalarına sebep olacağı, yargı sisteminin toplumsal cinsiyet lensinin olmayışı ve cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği konusunda hak temelli bakış açısından yoksunluğu sebebiyle adil bir sonuca ulaşamayacakları gibi kaygılarla hukuki yollara başvurmadıklarını göstermektedir. LGBTİ+'ların taraf olduğu dosyalarda öznelere hukuki destek sunan avukatların adalete erişimde en dezavantajlı gruplardan biriyle çalıştıklarını unutmamaları gerekir. Mevcut durumda, vekil-müvekkil ilişkisinde avukatın kurduğu dil ve göstereceği hassasiyetin önemi ortadadır. LGBTİ+'larla çalışırken gösterilecek hassasiyet hak temelli bir yaklaşımın gereği olduğu kadar, vekalet ilişkisinin sürdürülebilirliği için de elzemdir.

Sunduğumuz kontrol listesi, LGBTİ+ alanında istikrarla çalışan avukatların yıllardır biriktirdikleri deneyimden ve öznelerin avukatlarla ilişkilendirirken yaşadıkları sıkıntılara dair yine alanda çalışan avukatlara yaptıkları aktarımlardan derlenmiştir. LGBTİ+ alanında çalışan ve çalışmak isteyen tüm avukatlara faydalı olması temennimizdir.

1. LGBTİ+ topluluğundan bahsederken biz-siz dili kurmayınız!

Toplumun büyük çoğunluğunun ve maalesef bazı avukatların da bir LGBTİ+'yla konuşurken, LGBTİ+ özne **olmadığını** vurgulamak için sıklıkla başvurduğu, "sizden değilim" mesajı içeren cümleler kurmamaya özen göstermekte fayda vardır.

Yanlış : "Benim sizin gibi çok müvekkilim oldu / Ben sizinle ilgili bir eğitime katılmıştım / Benim daha önceki bir dosyamda karşı taraf sizdendi"

Doğru : "Benim daha önce de LGBTİ+ müvekkilerim oldu, LGBTİ+'ların adalete erişimde yaşadıkları zorlukları kısmen biliyorum / Ben LGBTİ+ haklarıyla ilgili bir eğitime katılmıştım"

Görüldüğü üzere yanlış örneklerde anlatıcının kendisini LGBTİ+ olarak tanımlamadığı açıkça anlaşılırken, doğru örneklerde anlatıcının cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dair bir sinyal bulunmamaktadır. Karşımızdakine anlatmak istediğimizi onu ve mensubu olduğu topluluğu kendimizden ayırmadan anlatmanın bir yolu muhakkak vardır.

2. Müvekkilinizin özel hayatına dair veya genel olarak LGBTİ+'lara dair **meraklarınızı,** dosyayla ilgili **sorulara yedirmeyiniz!**

Bu madde muhakkak ki her müvekkil için geçerlidir ancak bu tarz sınır ihlalleriyle sıklıkla karşılaşanlar çoğunlukla LGBTİ+'lardır. Örneğin; LGBTİ+ olduğu için kamu hizmeti alırken ayrımcılığa maruz kaldığını anlatan bir müvekkilinize, "bu durumu (!) kaç yaşında fark ettiğini" sormak dosyaya hiçbir katkı sağlamayacaktır. Yine özellikle cinsiyet uyum davaları harici bir dosyada trans müvekkilinize "hangi ameliyatları olduğunu" sormak açıkça sınır ihlalidir ve müvekkilinizin kendisini rahatsız hissetmesine sebep olacaktır. Örnekler muhakkak çoğaltılabilir fakat muradımız çoğalmamasıdır.

3 Kimlikte yazan ismin her zaman “gerçek isim” olmayabileceğini hatırlayınız!

Gerçek isim, resmi yazışmalarda kullanılan, nüfusta belirtilen, kimlikte yazan isim değil; kişinin muhatabıyla tanışırken belirttiği, kendisine seslenilmesini istediği isimdir. Kimlikte yazan isim ise, kimlik ismi veya atanmış (nüfusa kaydedilirken aile/bakımverenler tarafından konmuş) isimdir.

Müvekkilinizin kimliğinde farklı bir isim yazıyor olsa dahi, sizinle tanışırken belirttiği veya tanışıklığınızın ileri aşamalarında beyan ettiği isim gerçek isimdir. Altını çizerek vurgulamak gerekir ki, kimlik ismi haricindeki isim bir “takma isim” değildir, gerçek isimdir.

4. Yargısal aktivizmi duruşma salonunun dışında bırakmayınız!

Elbette bir avukat olarak, resmi yazışmalarda müvekkilinizin kimlik ismini kullanmanız gerekir. Dava dilekçesinin davacı/davalı adı gibi dilekçede bulunması zorunlu unsurlarında kimlik ismi kullanmak mecburidir. Özellikle isim değişikliğini resmi olarak gerçekleştirmemiş translar ve kimlik ismini kullanmayan tüm kişiler için, yargılama aşamalarında dilekçenin girişinde ve duruşma salonunda "Müvekkilimin kimliğindeki isim her ne kadar x olsa da, sosyal hayatında kullandığı gerçek ismi y'dir ve dilekçenin devamında kendisinden y olarak bahsedilecektir" şeklinde bir beyanda bulunmak, doğru ve etik olanı yargısal aktivizm içine katmaya yardımcı olacaktır.

Yine duruşma salonları önünde müvekkilinizin/tanıklarınızın yaşaması muhtemel incitici olaylardan biri, mübaşirin duruşma öncesi kimlik isimlerini bağırarak kişileri duruşma salonuna davetidir. Müvekkiliniz/tanığınız kimlik ismini kullanmıyorsa, mübaşirin kimlik ismiyle adliye koridorunda bağırması, özellikle kalabalık adliyelerde müvekkil/tanığa kötü hissettirecektir. Bu durumda, duruşmanıza az zaman kala mübaşirle konuşup müvekkilinizin/tanıklarınızın yanınızda olduğunu ve isimlerini bağırmasına gerek olmadığını, sizinle birlikte salona girebileceklerini/kapının hemen yanında olduklarını belirtebilirsiniz.

5

Yargılamanın herhangi bir aşamasında,
müvekkilinizin
cinsel yönelim
cinsiyet kimliğinden dolayı
aşağılanmasına
veya hırpalanmasına
mutlaka müdahale ediniz!

Bu başlıkta özellikle dikkat çekmek istediğimiz durumlar, başta kolluk görevlilerince gerçekleştirilenler olmak üzere sorgu ve ifade alma işlemleridir.

Özellikle kolluk personeli LGBTİ+'ların ifadesini alırken normalden daha lakayt davranmaya, dosyayla ilgisi olmayan sorular yönelmeye, kişinin sözünü kesip azarlamaya, anlatılanı anlamasa da kendi yargısına göre yorumlayıp tutanağa geçirmeye eğilimlidir.

Yine bazı hakim ve savcılar, LGBTİ+'ları kılık kıyafetlerinden dolayı azarlamayı, konuşma biçimleriyle dalga geçmeyi, hayat tarzlarını yargılamayı "normal" saymaktadırlar. Bu durumlarda mutlaka araya girerek yasak sorgu yöntemlerini, adil yargılanma ve özel hayata saygı hakkını, muhatap memurun yasal sınırlarını hatırlatınız.

6

Dilekçelerinizi olabildiğince

açık yazınız

fakat bununla ilgili

müvekkilinizi

mutlaka

bilgilendiriniz!

Dilekçelerinizi yazarken hakim ve savcıların çoğunun LGBTİ+ temel kavramlara aşina olmadığını unutmayınız ve dilekçelerinizde özellikle kavram/terim kullanırken olabildiğince açık olunuz. Örneğin "trans erkek"i ilk kullanımınızda mutlaka parantez açık tanımını yazınız.

Müvekkilin anlattığı olaydaki hukuki sorunu tespit ettikten sonra dilekçeyi ilgili yere sunmadan evvel müvekkile göndermek konusunda her avukatın farklı yaklaşımı olabilir. Fakat dilekçenizde kullandığınız ifadeler muhatabın (hakim, savcı) anlayabilmesi için politik doğruluktan uzaklaşmışsa bu konuda muhakkak müvekkilinizi aydınlatınız. Yine böyle bir durumda müvekkilinizin cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine ilişkin kullandığınız ifadelere rızası olup olmadığını sorunuz.

7 LGBTİ+ hareketini güçlendireceğini düşündüğünüz bir dosyada stratejik davalama yapıyorsanız alandan avukatların fikrini almaktan çekinmeyiniz!

Stratejik davalama bazen beklenmeyen sonuçlar doğurabilmektedir. Bir davanın "kazanılmış" olması her zaman alanda olumlu etki yaratacağı anlamına gelmez. Unutmamak gerekir ki dezavantajlı gruplara ilişkin kararlar bazen müvekkillerimiz lehine hukuki sonuç doğursa bile o alanda emsal oluşturarak başka özneleri zora sokabilir. Örneğin, bir yasa maddesinin iptali halinde yerine getirilecek yeni düzenleme veya oluşacak boşluk çok daha aleyhe bir sonuç doğurabilir.

Esasında sadece LGBTİ+ hakları alanında değil, dezavantajlı gruplara ilişkin tüm stratejik davalamalarda, o alanda çalışan hak savunucularından destek istemek hem stratejiyi kurmak hem de o zamana kadar yapılmış çalışmalardan haberdar olup aynı hataları yapmamak/tekrara düşmemek konusunda faydalı olacaktır.

8. Dosyanın haberleştirilmesi ihtimali varsa **müvekkilinizi uyarınız!**

Bildiğiniz üzere tarafların LGBTİ+ olduğu veya LGBTİ+ haklarının konu olduğu davalar medya tarafından sıklıkla magazinselleştirilmekte ve haberlere konu olmaktadır. Dosyanın haberleştirilmesi ihtimali olduğunu düşünüyorsanız müvekkillerinizi mutlaka uyarınız. Yine gerek görürseniz bu konuda önlem almak için gerekli yasal yollara başvurunuz.

Kontrol listemiz burada sona ermektedir. Bu listeyi hazırlayan avukatlar olarak biliyoruz ki, hukukçu olmak yasaları ve uygulandığını bilmek kadar adaletin tecellisine katkıda bulunmayı da hedefler. Bu hedef bizleri adalete erişimde güçlük yaşayan ve sistematik hak ihlaline maruz kalan gruplarla çalışırken daha özenli olmaya itmektir. Bu listenin yazdıklarımızdan ibaret olmadığını, her müvekkilin ve her olayın kendine has özellikleri olabileceğinin, bazen bu listeye hiç gerek kalmayabileceğinin, bazen de ayrıca dikkat etmemiz gereken birçok şeyle karşılaşabileceğimizin farkındayız. Hatırlatmak isteriz ki SPoD Hukuk ve Adalete Erişim Alanı olarak meslektaşlarımızla her türlü soru ve sorunlarıyla ilgili dayanışmaya açığız. Bize hukuk@spod.org.tr adresinden ulaşabilirsiniz.

Gökkuşağının altında adil, eşit ve özgür bir dünya dileğiyle...

Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneđi

Hazırlayan
Hatice Demir

Tasarım & Uygulama
Özgür Durmaz

Çizimler

List by Kick, Exclude by priyanka, noisey by Samy Menai;
naming by Nithinan Tatah, subpoena by Eucalyp, order by
thirddesign, interrogation by Gan Khoon Lay, Mentor by
Adrien Coquet, Opinion by priyanka, warn by Eucalyp,
Rainbow by Creative Mania from the Noun Project.

İletişim

Katip Mustafa Çelebi Mah. Sıraselviler Cad.
No: 34/5 Beyođlu/İstanbul
+90 212 292 48 02
info@spod.org.tr
hukuk@spod.org.tr
www.spod.org.tr

Bu liste Hrant Dink Vakfı Hibe Programı kapsamında Avrupa Birliđi desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğın sorumluluğu tamamıyla Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneđi'ne aittir ve Avrupa Birliđi'nin ve/veya Hrant Dink Vakfı'nın görüşlerini yansıtmamaktadır.